

**Qəzet
1931-ci ilin
aprelindən
çıxır**

DƏNİZ

**30 yanvar
2015-ci il
№ 3-4 (8961)
Qiyməti
38 qəpik**

“Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin qəzeti

Kəçən il nəqliyyatla bağlı işlər uğurla icra edilmişdir. ...Ələtdə yeni dəniz ticarət limanının tikintisi bu il də davam etdiriləcəkdir. Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun tikintisi artıq başa çatır. İndi artıq sınaqlar keçirilir. Azərbaycan tərəfindən bütün işlər demək olar ki, görülmüdü. Ümid edirik ki, bütün başqa sahələrdə tikinti-quraşdırma işləri bu il başa çatacaq və biz bu layihənin açılışını qeyd edəcəyik.

Bu da tarixi layihədir. Uzun illər bu layihə ətrafında danışıqlar, müzakirələr gedirdi. Ancaq Azərbaycan həm

öz vəsaitini, həm də iradəsini ortaya qoyduqdan sonra bu layihə artıq reallaşmağa başlamışdır.

Nəqliyyatla bağlı digər layihələr də icra edilir. Ölkəmizə yeni təyyarələr gətirilir. MDB məkanında Azərbaycan birinci ölkədir ki, ən müasir “Boeing-787” Dreamliner təyyarəsi, iki sərnişin təyyarəsi gətirilmişdir. Bundan əvvəlki dövrdə müasir təyyarələr alınmışdır. Yeni marşrutlar müəyyən edilir. Hava nəqliyyatı hər bir ölkə üçün önəmlidir. Azərbaycan bu sahədə həm yük, həm sərnişin daşımaları ilə artıq bir regional mərkəzə çevrilmişdir. Biz bu rolumuzu daha da gücləndirməliyik. Bizim coğrafi vəziyyətimiz güclü nəqliyyat infrastrukturunu ilə də təmin edilməlidir. Dəniz ticarət limanının tikintisi, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun inşası bir-biri ilə sıx bağlı olan məsələlərdir. Biz bu dəhlizləri gücləndiririk. Şimal-Cənub, Şərqi-Qərbi dəhlizləri - onlar Azərbaycan üzərindən keçir. Azərbaycanda yaradılan və yaradılacaq nəqliyyat infrastrukturunu həm ölkəmizə, həm də qonşulara xidmət göstərəcəkdir.

Xəzər Gəmiçiliyi ilə bağlı işlər görülür, islahatlar aparılır, yeni gəmilər alınır və ən önəmli hal ondan ibarətdir ki, Azərbaycanda gəmiqayırma zavodunda artıq gəmilər istehsal olunur. Həm neft-qaz əməliyyatları üçün sifarişlər verilmişdir, həm də hərbi məqsədlər üçün gəmilər tikiləcəkdir. Eyni zamanda, bizim bütün digər gəmilər - tankerlər, yük gəmiləri Bakıda istehsal olu-

nacaq. Bu da sənayeləşmə siyasətimizin bir nəticəsidir. Vaxtilə gəmiqayırma zavodunun tikintisi barədə qəbul olunmuş qərar artıq özünü doğrultdu. Çünki biz görürdük ki, gəmilərin - tankerlərin, yük, servis gəmilərinin hamısı xaricdən alınır. Ancaq bizdə daxildə tələbat var. Biz görək öz donanmamızı yeniləşdirək. Eyni zamanda, böyük neft-qaz əməliyyatları aparılır və aparılacaq. “Şahdəniz”lə bağlı yeni gəmilərə ehtiyac var. Ona görə, qısa müddət ərzində gəmiqayırma zavodunun tikintisi çox önəmli addım idi və bu zavod bütün Xəzəryanı ölkələrə xidmət göstərə bilər. Mən Xəzər Sammitində öz həmkarlarımla söhbət əsnasında söyləmişdim ki, artıq belə zavod var və siz də bundan faydalana bilərsiniz, sifarişləri verə bilərsiniz. Ümumiyyətlə, biz Xəzər hövzəsində bu istiqamətdə daha da sıx əməkdaşlıq edə bilərik. Əgər, misal üçün, Bakıda belə müasir zavod varsa, inanmıram ki, başqa yerdə belə zavodun tikintisinə ehtiyac olsun. Yəni, burada da kooperasiya işləri düzgün aparılmalıdır. Azərbaycan da öz sözünü deyir.

**İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti.**

(Yanvarın 10-da Nazirlər Kabinetinin 2014-cü ilin sosial-iqtisadi yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunan iclasındakı nitqindən)

Azərbaycan Respublikasının Ticarət Gəmiçiliyi Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 23-cü bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

Azərbaycan Respublikasının Ticarət Gəmiçiliyi Məcəlləsində (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2001, № 7, maddə 444; 2006, № 12, maddə 1029; 2007, № 5, maddə 442, № 6, maddə 562, № 8, maddə 756; 2009, № 12, maddə 948; 2010, № 3, maddə 171; 2012, № 7, maddə 643; 2013, № 3, maddə 214; 2014, № 4, maddə 325) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 48.2.2-ci maddənin sonunda nöqtə işarəsi nöqtəli vergül işarəsi ilə əvəz edilsin və aşağıdakı

məzmununda 48.2.3-cü və 48.3-cü maddələr əlavə edilsin:

“48.2.3. sərnişin daşımaları xidmətini həyata keçirən gəmi ilə daşınan sərnişinlərin (şəhərdaxili və ya qəsəbədaxili daşınan sərnişinlər istisna olmaqla) fərdi qəza sığortasını “İcbari sığortalar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq icbari qaydada həyata keçirmək.

48.3. Bu Məcəllənin 48.2.3-cü maddəsi ilə müəyyən edilmiş tələb yerinə yetirildiyi halda gəminin istismarına icazə verilir.”

**İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti
Bakı şəhəri, 16 dekabr 2014-cü il**

“Azərbaycan Respublikasının Ticarət Gəmiçiliyi Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2014-cü il 16 dekabr tarixli 1137-IVQD nömrəli Qanununun tətbiqi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 19-cu bəndini rəhbər tutaraq, “Azərbaycan Respublikasının Ticarət Gəmiçiliyi Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2014-cü il 16 dekabr tarixli 1137-IVQD nömrəli Qanununun qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar həmin qanunun tətbiqini təmin etmək məqsədi ilə qərara alıram:

1. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti:
1.1. Azərbaycan Respublikası qanunlarının və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin aktlarının “Azərbaycan Respublikasının Ticarət Gəmiçiliyi Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılması ilə bağlı təkliflərini üç ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

1.2. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin normativ-hüquqi aktlarının həmin qanuna uyğunlaşdırılmasını üç ay müddətində təmin edib

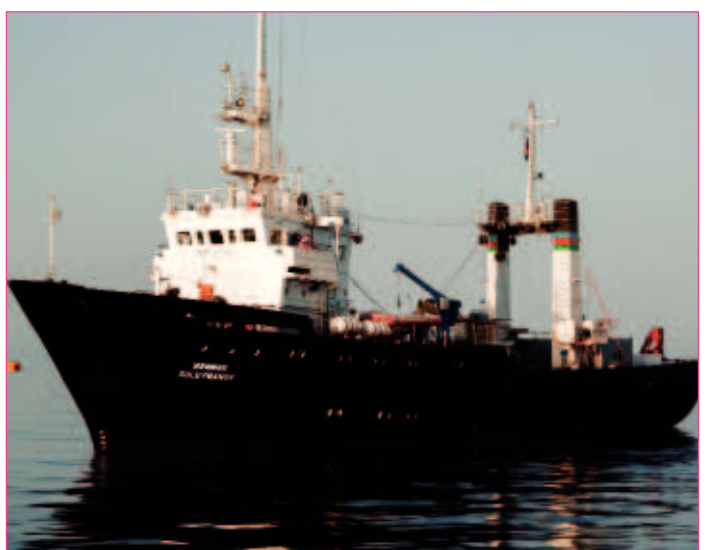
Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.3. mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ-hüquqi aktlarının həmin qanuna uyğunlaşdırılmasını nəzarətdə saxlasın və bunun icrası barədə beş ay müddətində Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.4. həmin qanundan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

2. Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ-hüquqi aktlarının və normativ xarakterli aktların “Azərbaycan Respublikasının Ticarət Gəmiçiliyi Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılmasını təmin edib Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə məlumat versin.

**İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti
Bakı şəhəri, 19 yanvar 2015-ci il**

**Dənizlərə gözəllik
verən gəmilərimiz**

20 Yanvar müstəqilliyə gedən yolumuzu qısaltdı

Yanvarın 16-da "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətində 20 Yanvar faciəsinin iyirmi beşinci ildönümünə həsr olunmuş anım mərasimi keçirildi.

Əvvəlcə şəhidlərimizin xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edildi.

Sonra "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin sədri Rauf Vəliyev Qanlı Yanvar hadisələrinin mahiyyətindən danışaraq bildirdi ki, bu faciə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü pozmaq cəhdlərinə, sovet imperiyası rəhbərlərinin ölkəmizlə bağlı apardığı qərəzli siyasətə etiraz əlaməti olaraq küçələrə çıxan dinc əhaliyə divan tutmaq məqsədilə törədilmişdir. Başqa sözlə, 20 Yanvar qətliamı xalqımızın gözünü qorxutmaq, milli oyanışını, torpaq uğrunda mübarizliyini məhv edib sındırmaq məqsədi daşıyan mənfur planın tərkib hissəsi idi. Lakin arzuları ürəklərində qaldı. Böyük qəddarlıqla törədilməsinə baxmayaraq, bu qətliam xalqımızın müstəqillik uğrunda mübarizə əzmini qıra bilmədi. Əksinə, xalq daha da birləşdi, yenilməzliyini, Vətənə, torpağa sədaqətini, azadlığa qovuşmaq istəyini bütün dünyaya bəyan etdi. O gecə qazandığımız bir şey də vardı: 20 Yanvar həm də bizim müstəqilliyə gedən yolumuzu xeyli qısaltdı.

Rauf Vəliyev başımıza gətirilən müsibətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması üçün Ulu Öndər Heydər Əliyevin göstərdiyi səylərdən ətraflı söz açdı, heç nədən çəkinmədən faciənin ertəsi günü ailə üzvləri ilə birlikdə Moskvada Azər-

baycanın daimi nümayəndəliyinə gələrək keçirdiyi mətbuat konfransının əhəmiyyətini vurğuladı. İlk dəfə bu hadisəyə hüquqi-siyasi qiymətin də Ulu Öndərin ölkə rəhbərliyinə qayıdışından sonra verildiyini diqqətə çatdırdı, şəhidlərin xatirəsinin əbədiləşdirilməsi, onların ailə üzvlərinə kömək üçün imzaladığı

sənədlərin isə Ümummilli liderin bu insanların xatirəsinə nə qədər böyük ehtiram bəslədiyinin göstəricisi olduğunu bildirdi.

Cəmiyyətin sədri qeyd etdi ki, dənizçilərimiz o günlərdə əsl fədakarlıq və qəhrəmanlıq nümunəsi göstərərək, sovet hərbcilərinin təcavüzünə qətiyyətlə sinə gərdilər. Həyatlarını riskə atan, ölümün gözüne dik baxan dənizçilərimiz xalqımızla birlik nümayiş etdirərək tarix yazdılar. Xalqımız qanı bahasına da olsa,

istəyinə nail oldu, azadlığa və müstəqilliyə qovuşdu.

Rauf Vəliyev bildirdi ki, 20 Yanvar faciəsi azadlıq mücadiləmizin şanlı səhifəsi kimi Azərbaycan xalqının xatirəsindən heç vaxt silinməyəcək. Həmin gün nə qədər hüznə anılsa da, bir o qədər də şərəf tariximiz kimi yada salınacaq. Möhtərəm

Prezidentimiz İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə gündən-günə güclənən müstəqil Azərbaycanımızın ərazi bütövlüyünün tezliklə tam təmin ediləcəyinə isə bu gün heç kəsin şübhəsi yoxdur.

Azərbaycan Dəniz Nəqliyyatı İşçiləri Müstəqil Həmkarlar İttifaqı Respublika Komitəsinin sədri Səməd Allahverdiyev çıxışında bildirdi ki, ölkəmizin azadlığı və müstəqilliyi uğrunda şəhid olanların ailələri, sağlamlığını itirənlərə qayğı hər zaman diqqət mərkəzində saxlanılır.

Gəmiçilikdə şəhid ailələrinə, əlillərə göstərilən diqqət və qayğıdan söz açdı, belə anım tədbirlərinin keçirilməsini şəhidlərin xatirəsinə dərin ehtiram kimi dəyərləndirdi.

Sonra, qanlı yanvar hadisələrinin canlı şahidləri - veteran kapitan Kərəm Məmmədov, kapitanın böyük köməkçisi Faiq Səfərov və Səyyad Hacıyev faciəmizi ilkin olaraq dünya ictimaiyyətinə çatdıraraq, Sovet imperiyasının törətdiyi qırğın və vəhşiliyin qarşısını almağa çalışan dənizçilərimizin şücaətindən və qəhrəmanlığından iftixarla danışdılar. Bildirildi ki, bütün dünyanın diqqətini Bakıdakı qanlı faciəyə yönəltmək üçün gəmilərimizdən hər saat "SOS" signalı verilir. Dənizçilərimiz həyatlarını riskə ataraq Bakı buxtasında imperiya ordusu ilə qeyri-bərabər mübarizəyə qalxmışdılar. Əksər gəmilərimiz ciddi zədə almışdı, bəzi gəmilərdə mindən çox güllə, mermi izləri vardı. Dənizçilərimiz Qanlı Yanvardan sonra başlamış kütləvi repressiyalardan da az əziyyət çəkmədilər. Həbs edilən 52 dənizçi işgəncələrə məruz qaldı.

Azərbaycan Dövlət Dəniz Akademiyasının magistri Vüqar Babayev

çığışında vurğuladı ki, Azərbaycan tarixinin həm şanlı, həm də faciəli səhifələri nəsillərdən-nəsillərə ötürülməlidir. 20 Yanvar faciəsi zamanı göstərilən qəhrəmanlıq, şücaət, xalq birliyi və həmrəyliyi hər bir Azərbaycan gənci üçün örnək olmalıdır.

Sonda tədbir iştirakçıları 20 Yanvar faciəsindən bəhs edən sənədli filmə baxdılar.

İnformasiya və Mətbuat Şöbəsi

ƏHALİNİN SAYI ARTIB

Ötən ilin dekabr ayının 1-nə olan vəziyyətə görə, Azərbaycan əhalisinin sayı 106,1 min nəfər və ya 1,1 faiz artaraq 9 583,2 min nəfərə çatıb.

Dövlət Statistika Komitəsinin verildiyi məlumata görə, əhalinin sıxlığı bir kvadratki-

çəkisi 53,2 faiz, kənd əhalisinin xüsusi çəkisi isə 46,8 faiz təşkil edir.

Komitədən bildirilib ki, son illər doğum səviyyəsi yüksək olaraq qalmaqdadır. Belə ki, keçən ilin 11 ayı ərzində ölkədə 156,2 min körpə dünyaya göz açıb. Əhalinin hər 1000 nəfərinə hesabı ilə doğulanların sayı 18 təşkil edib. Doğulanların 53,6 faizi oğlan, 46,4 faizi isə qız uşaqlarıdır.

Ötən ilin əvvəlindən ölkədə 50,9 min ölüm halı qeydə alınıb və əhalinin hər min nəfərinə hesabı ilə bu göstərici 5,9 olub.

metrə 111 nəfər olub. Hazırda hər 1000 nəfər kişiye 1011 qadın düşür. Ümumi əhali arasında şəhər əhalisinin xüsusi

Amerikanın "Forbes" jurnalı yazır ki, pensiya yaşında həyatın əziyyətlərindən uzaq olub, sevinc dolu günlər yaşamaq üçün ən yaxşı yer Panamadır.

Cənubi Amerikanın bu ölkəsi "International Living" jurnalının hər il öz müxbirlərinin məlumatları əsasında pensiyaçılar üçün tərtib etdiyi ən yaxşı ölkələr reytingində birinci yeri tutmuşdur. Panamaya birincilik ilk növbədə ona görə verilmişdir ki, bu ölkənin rezidenti olmaq çox asandır. "Forbes" yazır ki, bunun üçün yalnız yerli bankda 5 min dollarlıq hesab açmaq, habelə üç şərtəndən birini yerinə yetirmək - daşınmaz əmlak sahibi olmaq, öz biznesini qurmaq, yaxud işə düzəlmək yetər. Bundan başqa, bu Latin Amerikasının "havası gözəldir, yerli valyutanın dollara nisbətən məzənnəsi qənaətbəxşdir, iqtisadiyyatı möhkəm, hökumət sabitdir".

"International Living" jurnalı yazır: "Əgər siz Panamada nə isə əldə edə bilmirsinizsə, deməli, o heç sizə gerek deyildir."

Lakin yeni rezidentlər buraya köçdükdən sonra onların həyatını qaralda biləcək bəzi çə-

PENSIYAÇILAR ÜÇÜN ƏN YAXŞI ÖLKƏ

tinliklərlə qarşılaşa bilərlər. Bu, infrastrukturun inkişaf etməməsi və yolların pis olmasıdır.

Pensiyaçılar üçün ən əlverişli ölkələr siyahısında ikinci yeri Ekvador, üçüncü yeri Malayziya, dördüncü yeri isə Kosta-Rika tutur. Amerika müxbirlərinin fikrincə, beşinci yerdə İspaniyadır. İkinci beşiyə Kolumbiya, Meksika, Malta, Urquqvay və Tailand daxildir.

111 GƏMİDƏ YOXLAMA APARILIB

2014-cü ildə 111 gəmidə Dövlət liman nəzarəti və Dövlət Bayraq nəzarəti üzrə yoxlamalar aparılıb. Bu yoxlamaların 74-ü Azərbaycan Respublikasının, 37-si isə xarici dövlətlərin bayraqları altında üzən gəmilərdə həyata keçirilib. AzərTAC xəbər verir ki, bu barədə Azərbaycan Respublikasının Dövlət Dəniz Administrasiyasının (ARDDA) 2014-cü il ərzində görülmüş işlərə dair hesabatında məlumat verilib.

Hesabatda bildirilir ki, ötən il ARDDA-nın tabeliyində Dəniz Üzgüçülüğünün Təhlükəsizliyi Mərkəzi tərəfindən gəmilərə 10 mindən çox hal üzrə naviqasiya yardımı göstərilib, gəmilərin hərəkətinin koordinasiya olunmasında yaxından iştirak edilib və gəmi sürücülüyü üçün hava şəraitinin münasib olmadığı vaxtlarda gəmilərə mənsubiyyətindən asılı olmayaraq təhlükəsiz lövbər dayanacağı və hərəkət marşrutu seçməyə yaxından kömək göstərilib.

Bununla yanaşı, ARDDA 2014-cü ildə ikitərəfli və çoxtərəfli əməkdaşlıq istiqamətlərində də böyük uğurlara nail olub, təkcə Beynəlxalq Dəniz Təşkilatı ilə deyil, həmçinin Beynəlxalq Əmək Təşkilatı, Avropa İttifaqı, Qara Dəniz İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı, NATO və s. kimi beynəlxalq qurumlarla əlaqələrini genişləndirib.

2012-ci ilin oktyabrın 8-dən etibarən Avropa Qonşuluq və Tərəfdaşlıq Alətinin Azərbaycan üzrə Fəaliyyət Proqramı çərçivəsində ARDDA-da həyata keçirilən "Azərbaycan Respublikasında dəniz üzgüçülüğünün təhlükəsizliyinin və dəniz mühitinin mühafizəsinin təkmilləşdirilməsi haqqında tvinning layihəsi" ötən il oktyabrın 7-də başa çatıb. Layihədən əsas məqsəd dəniz nəqliyyatı sahəsi üzrə yerli tənzimləyici sənədlərin beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılmasından, Avropa İttifaqı qanunverici-

liyinin və Beynəlxalq Dəniz Təşkilatının dəniz təhlükəsizliyi və dəniz mühitinin mühafizəsi üzrə konvensiyalarının tələblərini yerinə yetirmək üçün Dövlət Dəniz Administrasiyasının potensialının gücləndirilməsi idi.

Hesabatda bildirilir ki, Avropa İttifaqı təcrübəsi və qanunvericiliyi nəzərə alınmaqla hazırlanmış "Dəniz limanları haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu 2014-cü il aprelin 18-də Milli Məclis tərəfindən qəbul

olunub. Qanun Azərbaycan Respublikasının dəniz limanlarında ticarət gəmiçiliyindən yaranan münasibətlərin tənzimlənməsini, limanların inşası, açılması, bağlanması qaydalarını, limanlarda fəaliyyətin həyata keçirilməsini, o cümlədən xidmətlərin göstərilməsi, habelə limanlarda fəaliyyətin dövlət tənzimlənməsinin əsaslarını müəyyən edən normativ müddəaları özündə ehtiva edir.

Eyni zamanda, Dövlət Dəniz Administrasiyası "Azərbaycan Respublikasında dəniz nəqliyyatı sahəsində məsuliyyətin artırılmasında Dövlət Dəniz Administrasiyasına dəstək" adlı yeni tvinning layihəsinin ölkəmizdə həyata keçirilməsi təşəbbüsü ilə çıxış edib.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyinin "Dövlət orqanlarında elektron xidmətlərin təşkili və göstərilməsi üzrə qiymətləndirmə Qaydaları"na uyğun olaraq, ARDDA-da elektron xidmətlərin təşkili və göstərilməsi üzrə qiymətləndirmələr aparılıb. Aparılmış qiymətləndirmələrin nəticələrinə dair Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyinin işçi qrupunun rəyinə əsasən Dövlət Dəniz Administrasiyası tərəfindən həyata keçirilən elektron xidmətlərin hər birinin göstərilmə səviyyəsi "yaxşı" qiymətləndirilib.

Xəzər dənizi qapalı hövzə olduğundan burada periodik olaraq səviyyə dəyişmələri baş verir.

Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyindən Trend-ə bildirilmişdir ki, dəniz səviyyəsinin dəyişməsinə başlıca amil onun hövzəsinin iqlimi hesab edilir. Belə ki, Xəzər dənizinin su balansının gəlir hissəsinin təqribən 80 faizini təşkil edən Volqa, Ural, Samur, Kür, Terek, Səfidrud və digər çayların hövzələrində baş verən iqlim təbəddüdləri burada suyun səviyyəsinin artıb-azalmasına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərir.

Azərbaycanda dəniz səviyyəsi üzərində müşahidələrə XIX əsrin birinci yarısında (Bakı məntəqəsi 1930-cu ildə yaradılmışdır) başlamışdır. Hazırda Xəzər dənizinin Azərbaycan Respublikasına aid olan hissəsində (sahildə, açıq dənizdə, adalar və estakadalarda) Nazirliyin Milli Hidrometeorologiya Departamentinin 13 hidrometeoroloji müşahidə məntəqəsi fəaliyyət göstərir ki, bunların 7-sində dəniz səviyyəsi üzərində müşahidələr aparılır.

Qeyd edək ki, ötən əsrin ikinci yarısında Xəzər dənizində müşahidə olunmuş səviyyə təbəddüdləri müvəqqəti xarakter

Son 7 ildə Xəzərin səviyyəsi yarım metrdən aşağı düşmüşdür

daşmışdır. Belə ki, 1977-ci ildə dənizin səviyyəsi XX əsrdə müşahidə olunmuş ən aşağı həddə, Baltik sistemi ilə 29 metrə qədər azalıb, sonradan dəniz suyunun səviyyəsi qısa tarixi dövr ərzində (1977-1995-ci illərdə) 2,5 metr artaraq 26,5 metrə çatmışdır.

1995-ci ildən isə dənizin səviyyəsində yenidən azalma müşahidə olunmağa başlamışdır.

Təkcə son 7 il ərzində Xəzər dənizinin səviyyəsi 0,56 metr

azalıb və 2014-cü il üçün dəniz səviyyəsinin orta illik qiyməti Baltik sistemi ilə 27,43 metr olmuşdur.

Çoxillik səviyyə təbəddüdlərindən başqa, dəniz səviyyəsinin fəsillərin dəyişməsi ilə xarakterizə olunan ildaxili təbəddüdləri də müşahidə olunur ki, bu da ilin isti aylarında çayların sululuğunun artması hesabına dəniz səviyyəsinin qalxması, qış aylarında isə əksinə enməsi ilə özünü göstərir.

Təyyarədaşıyan gəmi göndərəcək

Fransa Prezidenti Fransua Olland bəyan etmişdir ki, onun ölkəsi İŞİD qruplaşmasına qarşı hərbi əməliyyatı daha da intensiv dəstəkləmək üçün İraqa təyyarədaşıyan gəmi göndərəcək. Bu barədə "Frans Press" agentliyi xəbər verir.

Olland Fransanın cənub sahilində "Şarl de Qoll" təyyarədaşıyan gəmisinin göyertəsində

çıxış edərək bildirmişdir ki, gəmi ABŞ-ın rəhbərliyi altında İraq və Suriyada İŞİD-ə qarşı mübarizə aparan beynəlxalq koalisiya ilə sıx əməkdaşlıq şəraitində fəaliyyət göstərəcək.

Fransa xeyli vaxtdır beynəlxalq koalisiyaya qoşulmuşdur. Onun aviasiyası İŞİD terrorçularının mövqelərinə havadan zərbələr endirir. Hava hücumunu Fransanın BƏƏ və İordaniyadan hava qalxan 15 təyyarəsi həyata keçirir. Bununla yanaşı, Olland qeyd etmişdir ki, ötən həftə Parisdə törədilmiş terror aktlarından sonra yaranmış vəziyyət əməliyyata təyyarədaşıyan gəmi də göndərməyə haqq qazandırır.

Sorğuya cavab verməyə hazır deyil

Fransanın Müdafiə Nazirliyində RİA "Novosti"yə bildirmişlər ki, nazirlik hazırda Rusiyanın sifariş etdiyi iki "Mistral" vertolyotdaşıyan gəminin inşa olunması barədə sorğusunu cavablandırmağa hazır deyil.

Müdafiə Nazirliyinin rəsmi şəxsi demişdir: "İndi bizdə sizi maraqlandıran məsələyə dair heç bir informasiya yoxdur. Yəqin ki, belə informasiya bir müddət sonra ola bilər".

RİA "Novosti" bundan əvvəl xəbər vermişdi ki, Rusiya Fransa Müdafiə Nazirliyinin xaricə silah satışı ilə məşğul olan bölməsinə - DGA-ya sorğu göndərərək "Mistral" barədə sazişin yerinə yetirilməməsinin səbəblərinə dair rəsmi izahat verməsini xahiş etmişdir. Federal Hərbi-Texniki Əməkdaşlıq Xidmətinin nümayəndəsi qeyd etmişdir ki, Rusiya nəinki ayrı-ayrı siyasətçilərin, hətta prezidentin belə şifahi bəyanatını əsas tutaraq qə-

rar qəbul edə bilməz. Məsələ ilə əlaqədar yazılı rəsmi məlumat verilməlidir.

Qeyd edək ki, iki vertolyotdaşıyan gəminin inşası barədə 2011-ci ildə Fransanın DCNS şirkəti ilə "Rosoboroneksport" arasında müqavilə imzalanmışdır. Müqavilənin qiyməti 1,2 milyard dollardır. Bu, iki ölkənin hərbi-texniki əməkdaşlıq sahəsində imzaladığı ən böyük müqavilədir. "Vladivostok" adlı birinci gəmi 2014-cü ildə, "Sevastopol" adlı ikinci gəmi isə 2015-ci ildə Rusiyaya göndərilməli idi. Gəmilərin inşa olunmaması Ukraynadakı böhranla əlaqələndirilsə də Yelisey sarayı sifarişin hüquqi cəhətdən dayandırılmadığını bildirib.

"Mistral" tipli gəmilərin uzunluğu 210 metr, sürəti 18 dəniz milidir. Aviaqrupu 16 vertolyotdan ibarətdir. Onlardan 6-sı eyni vaxtda uçuş göyertəsində ola bilər.

S.ƏLİYEVA

SUYUN ALTINDA NƏFƏS ALMAĞA İMKAN VERƏCƏK

Cənubi Danimarkadakı universitetlərdən birinin alimləri insana suyun altında nəfəs almağa imkan verən material kəşf ediblər. Hazırda tədqiqatçılar yeni maddənin əlavə effektlərini analizini keçirirlər.

Alimlər orqanizmdə oksigen sintez edən xüsusi maddə hazırlayıblar. Bu, onun miqdarını bir neçə dəfə artırmağa imkan verir. Material süngər prinsipi üzrə işləyir. Əsas tərkib hissələrindən biri kobaltdır.

Ekspertlər qeyd edirlər ki, maddə dalğıc balonundan bir neçə dəfə çox oksigen saxlaya bilər.

Xəzərdə baş verən hadisələrin kompleks tədqiqi və onun problemlərinin həlli üçün irəli sürülmüş bir çox layihələr görkəmli xəzərşünas alim Qasım Kazım oğlu Gülün adı ilə bağlıdır. Azərbaycanda coğrafiya elminin, xüsusən də okeanologiya-nın inkişafında o, müstəsna rol oynamışdır.

Azərbaycan EA-nın müxbir üzvü, coğrafiya elmləri doktoru, professor, ilk azərbaycanlı okeanoloq Qasım Kazım oğlu Gül 1909-cu ildə Şamaxı şəhərində anadan olmuşdur. 1923-cü ildə Əli Bayramov adına beşillik məktəbi və 1930-cu ildə Bakı Dənizçilik Texnikumunu bitirən Qasım Gül bütün təhsil aldığı müddətdə işləməyə məcbur olmuşdur. Bir müddət Xəzərdə gəmi kapitanının köməkçisi işləyənə son, o, 1931-ci ildə Leninqrad Su Nəqliyyatı İnstitutuna daxil olmuşdur. Çox maraqlıdır ki, 1933-cü ildə həmin institutu bitirib Bakıya qayıtmış 24 yaşlı Qasım Gül Bakı Dənizçilik Texnikumunun (sonralar Qafur Məmmədov adına Bakı Dəniz Yolları Məktəbi) ilk azərbaycanlı direktoru oldu.

Q. Gül ilk dəfə 1936-cı ilin dekabrından 1937-ci ilin avqu-

XƏZƏRİ ÇOX SEVİRDİ...

tuna və 1938-ci ilin mart ayının əvvəlindən avqust ayına qədər Daxili İşlər Komissariatı tərəfindən həbs edilmişdir. Lakin həbslər və ona qarşı irəli sürülən ittihamlar iradəsini qıra bilməmişdir. Qasım Gülü cəzalandırmaq arzusunda olanlar nəhayət, 1938-ci ilin avqust ayında ona bəraət qazandıraraq həbsdən azad etməyə məcbur olublar. Həbsdən azad olunan kimi, o, qısa müddətdə Bakı Dövlət Universitetində elmi-pedaqoji fəaliyyətini bərpa etdi. Bu illərin gərgin əməyi 1940-cı ildə respublikamızda ilk dəfə 12 çap vərəqi həcmində "Dəniz terminləri lüğəti"nin nəşr edilməsi ilə nəticələndi.

Moskvada doktoranturayı bitirəndən sonra Q. Gül BDU-nun Coğrafiya fakültəsinin "Fiziki coğrafiya" kafedrasının dosenti, professoru və müdiri, universitetin elmi işlər üzrə prorektoru vəzifəsində işləmişdir. Bu illər ərzində o, respublikamızda müntəzəm olaraq, elmi məqalələri ilə jurnal və qəzetlərdə çıxış etmişdir. Eyni zamanda alim olduqca aktual məsələlərə həsr olunmuş irihəcmli monoqrafialar da yazmışdır. Bunlara misal olaraq "Xəzərin qərb sahili neft yataqlarının hidrologiyası" (1955-ci il), "Xəzərin qərb sahilində dalğa rejimi, sahillərin və dibin dinamikası" (1955-ci il), "Xəzər dənizi" (1955-ci il), "Xəzər dənizi" referativ toplusu" (1970-ci il), "Xəzərin səviyyə dəyişkənliyi ilə əlaqədar onda baş verən fiziki proseslər" (1971-ci il) və sair göstərmək olar. Həmin dövrdə Qasım Gülün əsərləri respublikamızdan çox-çox uzaqlarda, Rusiya, Ukrayna, Bolqarıstan, Çin, ABS və başqa ölkələrdə çap olunmuşdur. Çox maraqlıdır ki, Xəzərin

ekoloji vəziyyətinin nisbətən yaxşı olduğu dövrlərdə belə, görkəmli alim bütün çıxış və əsərlərində onun mühafizəsinin vacibliyini döndə-döndə qeyd edir və hamını dənizin çirklənməsinin qarşısını almaq üçün səyləri birləşdirməyə çağırırdı.

Elə o dövrlərdə professor Q. Gül Qaraboğazqolun Xəzərdən təcrid edilməsi ideyalarına qarşı çıxıb göstərirdi ki, böyük sahələrdə duzlaqların quruması nəticəsində duzların Qazaxıstan və Türkmənistanın böyük ərazilərində duz hissəciklərinin toz şəklində daşınması baş verəcəkdir. Həmin körfəzin bağlanmasıdan sonra duzlu küləklər

masına gətirib çıxarır. Ona görə də yetmişinci illərin əvvəllərində professor Qasım Gülün Coğrafiya institutunun mərhum direktoru, akademik Həsən Əliyev tərəfindən dəstəklənmiş təklifi ilə Moskvanın Okeanologiya və atmosfer fizikası institutları ilə birgə Pirallahı adasının 20 kilometrliyində, şimal-şərq istiqamətində 40 metr dərinlikdə tərpnəməz dəmir özül üzərində Xəzər elmi-tədqiqat observatoriyası quruldu və burada "dəniz-atmosfer" sərhəd qatında gedən fiziki proseslərin laboratoriya səviyyəsində tədqiqatları başlandı. Göstərilən observatoriyada keçmiş SSRİ-

Bortda ad

lik" Cəmiyyəti Rəyasət Heyətinin və Sovet coğrafiyaçılarının milli komitəsinin üzvü olmuşdur. Professor Gül 1953-cü ildən ömrünün axırına qədər keçmiş SSRİ EA Okeanoqrafiya komissiyasının Aral-Xəzər bölgəsinin sədri olmuşdur.

1972-ci ildə vaxtsız dünyasını dəyişməsi Azərbaycan xalqının görkəmli oğlu, dünya şöhrətli okeanoloq-xəzərşünas və yorulmaz müəllim, respublika Elmlər Akademiyasının ilk coğrafiyaçı müxbir üzvü, professor Qasım Kazım oğlu Gülün bir çox arzularını yarımçıq qoydu. O, yaxşı başa düşürdü ki, bütün varlığı ilə sevdiyi Xəzər canlı bir orqanizmdir və onun tədqiqi ilə bir çox elmi sa-

bu regionda böyük bir bəlaya çevrildi.

Keçən əsrin altmışıncı illərində ekologiya elmində yeni istiqamət, dəniz ilə atmosfer arasındakı kiçikmiqyaslı qarşılıqlı təsir proseslərinin tədqiqi inkişaf edirdi. Göstərilən problem üzrə aparılan eksperimental işlərin əsas nöqsanı gəminin mürəkkəb hərəkətləri nəticəsində istənilən parametrlərin ölçüldüyü nöqtənin dəqiq qeyd olunma bilinəməsidir ki, bu da ölçmə nəticələrinin təhrif olun-

nin və Almaniya, Bolqarıstan, Polşa kimi bir sıra xarici dövlətlərin alimlərinin iştirakı ilə çoxlu yüksək səviyyəli eksperimental işlər aparılmışdır. Bu dəniz observatoriyasında aparılmış eksperimental işlərin nəticələri əsasında respublikamızda ona yaxın elmlər namizədi yetişmişdir.

Elmi-təşkilat işlərində də Q. Gülün böyük xidmətləri olmuşdur. O, uzun illər Azərbaycan Coğrafiya Cəmiyyətinin sədri, keçmiş SSRİ Coğrafiya Cəmiyyəti Şurasının, respublika "Bi-

hələrin mütəxəssislərini özündə birləşdirən bir elmi-tədqiqat təşkilatı məşğul olmalıdır. Ona görə də o, ömrünün son illərinə qədər Azərbaycanda kompleks Xəzər Problemləri İnstitutunun açılması üçün çalışmışdır. Lakin müxtəlif obyektiv və subyektiv səbəblər üzündən Xəzər institutu açılmadı və professor Qasım Gülün bu arzusu ürəyində qaldı.

"DƏNİZ"

Yanvarın 15-də Türkmənistanın "Berkarar" gəmi-bərəsinin Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanına ilk səfəri həyata keçirilib.

Gəminin qarşılanması mərasimində Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanının baş direktoru Taleh Ziyadov, Türkmənistanın ölkəmizdəki səfiri Toyli Komekov, "Azərbaycan Xəzər Dəniz

"BERKARAR" GƏMİ-BƏRƏSİ TƏKƏRLİ TEXNİKA VƏ SƏRNİŞİN DAŞIYACAQ

yadov Türkmənistan gəmisinin səfərlərinin müntəzəm olacağına əminliyini bildirərək, bu əlaqələrin qarşılıqlı olaraq arasında münasibətlərin möhkəmlənməsinə təkan verəcəyini diqqətə çatdır-

tən il yeni inşa olunan Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanının bərə terminalı istifadəyə verilib, "RO-RO" tipli gəmilərin yan alacağı terminal isə ilin sonuna hazır olacaq. Ölkəmizdə bu sahədə görülən işlər, o cümlədən Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun işə düşməsi gələcəkdə Azərbaycanın tranzit yükdaşıma sahəsində rolunu daha da artıracaq. Biz də çalışmalıyıq ki, bu imkanlardan səmərəli istifadə edək və Şərq-Qərb nəqliyyat dəhlizi üzərində yerləşən bütün ölkələr bundan faydalana bilsinlər".

Türkmənistanın ölkəmizdəki səfiri Toyli Komekov isə ölkəmiz arasında əlaqələrin yüksəlməsinə xəttdə inkişaf etdiyini vurğulayaraq bildirib ki, dövlətlərimiz arasında dostluq münasibətlərinin və əməkdaşlığın möhkəmləndirilməsinin əsas amillərindən biri ticarət-iqtisadi fəaliyyətin və tərəfdaşlığın genişləndirilməsidir. "Türkmənistan və Azərbaycanın bu tərəfdaşlığı iki ölkənin real imkanlarına cavab verən səviyyəyə qaldırılmalıdır və bunun üçün hər cür şərait var", - deyərək bildiri-

Daha sonra mərasim iştirakçıları "Berkarar" gəmisi ilə tanış olublar.

Gəmi Xorvatiyanın "Pula" tərsənəsində inşa olunub, ötən ilin dekabr ayında Türkmənbaşı limanına gətirilib. Bu gəmi-bərə həm təkərli texnika, həm də sərnəşin daşınması üçün nəzərdə tutulub. "Berkarar" eyni zamanda, 53 ağır yüklü avtomaşın (TIR) və 200 sərnəşin götürə bilər. Gəminin sürəti saatda 17,6 dəniz milinə bərabərdir ki, bu da Türkmənbaşı və Bakı arasındakı məsafəni təxminən 9-10 saata qət etməyə imkan verir. Ümumi yükqötürmə qabiliyyəti 2400 tondur.

Gəminin Bakı-Türkmənbaşı xəttində daimi işləməsi Avropa-Qafqaz-Asiya nəqliyyat dəhlizində avtonəqliyyat yük axınlarını daha geniş miqyasda qarşılamağa imkan verəcək. "Berkarar" gəmisinin bu xətt üzrə istifadə edilməsi daşıma imkanlarını daha da artıraraq, qarşılıqlı Türkiyədən gəlib Mərkəzi Asiya istiqamətində hərəkət edən və ildə orta hesabla 50 min TIR-ın daha qısa müddətdə qəbul edilib yola salınmasına imkan yaradacaq.

Qeyd edək ki, "Berkarar" gəmisi ilk səfərində Bakı Limanına 47 TIR və 8 sərnəşinlə gəlmişdi. Gələcəkdə gəminin tam yüklə və daha çox sərnəşinlə səfər etməsi gözlənilir. Hazırda gəminin xətt üzrə hərəkət cədvəlinin hazırlanması üzərində iş gedir.

Gəmiçiliyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin nümayəndələri və başqaları iştirak ediblər.

Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanının baş direktoru Taleh Zi-

rib. Qeyd olunub ki, Azərbaycanın və Türkmənistanın regional nəqliyyat mərkəzinə çevrilməsi üçün böyük potensiallar var və bundan səmərəli istifadə olunmalıdır. "Ö-

Son illər dünyada müharibələrin, silahlı toqquşmaların miqyası genişləndiyindən, təbii ki, ölüm-itim halları da artıb. Tarixdə qanlı yara sayılan soyqırım olayları da baş verib ki, bu da gün-gündən müasirləşən və inkişaf edən dünyamızda insanların heç də “qandan doymadığını” göstərir.

Müharibələrin statistikasına nəzər yetirərkən bir müddət əvvəl Cornell Universitetində aparılan çox maraqlı araşdırmaya rast gəldik. Bu araşdırmada son yüz il ərzində dünyada baş verən əsas müharibə ocaqlarında və silahlı qarşıdurmalarda nə qədər insanın həlak olduğu açıqlanıb. “İyirminci əsrdəki toqquşma və müharibələrdə ölüm” adlı hesabatda insan əli ilə işlənən cinayətlərin, qətlamların, ölümlərin xronologiyası göstərilib.

Bir qrup mütəxəssislər bu qənaətdədirlər ki, sözügedən araşdırma 20-ci əsrin qanlı üzünü dolğun əks etdirmir. Başqa bir qrup, daha doğrusu, əksəriyyət isə belə düşünür ki, hesabat son yüz ili canlandıran ən dolğun araşdırma məhsuludur.

Araşdırmanın nəticələrinə görə, ümumilikdə iyirminci əsrdə 137-150 milyon arasında insan müharibə və münaqişələrin qurbanı olub. Xronologiyada ilk pillə Birinci Dünya müharibəsinin nəticələrindən başlayır. Məlum olub ki, 1914-1918-ci illər arasında 15 milyon insan öldürülüb. Bunun da əksəriyyəti Avropa ərazisində baş verib.

Hesabata əsasən, 1918-1922-ci illər arasında qalan dövr Rusiyada gedən daxili müharibə və ya vətəndaş müharibəsi ilə yadda qalıb. Kommunizmin qurulması prosesi çərçivəsində yaşanan insanlıq dramında 13 milyon insan hə-

ETİRAF OLUNMAYAN III DÜNYA MÜHARİBƏSİ

yatla vidalaşdı. Daha sonra ayrılıqda baş vermiş qırğınlara toxunulub. Bildirilir ki, 1909-1916-cı illər arasında Meksikada gedən vətəndaş müharibəsində bir milyon nəfər həlak olub, ömürlük şikəst qalanlar, itkin düşənlər, baş götürüb ölkədən qaçanlar və təbii ki, çətin yollarda tab gətirməyib həlak olanlar da bir başqa saydır. Meksika ilə eyni dini və milliyyəti paylaşan İspaniyada da buna bənzər ağır hadisələr yaşanıb və nəticədə 600 min insan həyata göz yumub.

Universitetin rəyində deyilir ki, Birinci Dünya müharibəsi başlayanadək - 1914-cü ilin əvvəllərində müxtəlif müstəmləkəçilik həmlələrində 1,5-2 milyon nəfər öldürülmüşdür.

Araşdırmanın nəticələrinə görə, son yüz ildə ən çox insan tələfatına səbəb olmuş hadisə İkinci Dünya müharibəsidir. Müxtəlif mənbələrdən alınan məlumatlar əsasında aparılmış tədqiqatın nəticələrinə əsasən, 1939-1945-ci illər ərzində 75 milyon insan qırılıb.

Amma, insan tələfatının səbəbkarı kimi nifrətlə anılan Hitlerin ölümündən sonra da dünyamıza sülh və sabitlik gəlməyib. Məlum olub ki, 1945-2000-ci illər arasındakı “dinc dövrdə” bütövlükdə 41 milyon adam həlak olub.

Hesabatda belə bir nəticəyə gəlinir ki, iyirminci əsrdə həlak olan insanlar

1900-cü ildə bütün dünyada yaşayan əhalinin 10 faizinə bərabərdir.

Sənəddə ayrıca bir bənddə göstərilib ki, əslində ötən yüzildə ölənlərin sayı 187 milyon nəfərdir. Bu rəqəmi əsaslandırılanlar müharibə və silahlı münaqişələrlə yanaşı, sürgündə və müxtəlif işgəncələr nəticəsində ölənlərin də sayını əlavə edirlər.

Qeyd edək ki, 1955-ci ildən sonra insanların həlak olduğu coğrafiya diqqət çəkməyə bilməz. Bəlli olur ki, bu müddətdə Avropa və Şimali Amerikada insan tələfatına səbəb olan qanlı hadisələr baş verməyib. Ölənlərin sayı insanın hamısı demək olar ki, Afrika, Yaxın Şərq, Uzaq Şərq və Latin Amerikasının ölkələrinin sakinləridir. Dünyanın 70 ölkəsində vətəndaş müharibələri və daxili qiyamlar baş verib. Həmin ölkələrin sıralaması belədir:

Cənubi Amerika üzrə - Argentina, Boliviya, Braziliya, Çili, Kolumbiya, Kosta-Rika, Kuba, Dominikan, Salvador, Qvatemala, Honduras, Yamayka, Nikaraqua və Peru.

Yaxın Şərq üzrə - Kipr, Misir, İran, İraq, Fələstin, Livan, Suriya, Türkiyə və Yəmən.

Cənubi Asiya üzrə - Əfqanıstan, Banqladeş, Hindistan, Nepal, Pakistan və Şri Lanka.

Uzaq Şərq bölgəsi üzrə - Myanmar (Burma), Kamboca, Çin, İndoneziya, hər iki Koreya dövləti, Laos, Malayziya, Filippin, Tayvan və Vyetnam.

Afrikanın cənub yarısı üzrə - Anqola, Brundi, Kamerun, Çad, Efiopiya, Qana, Qvineya Bissau, Madaqaskar, Mozambik, Namibiya, Ruanda, Somali, Cənubi Afrika Respublikası, Sudan, Uqanda, Qərbi Böyük Səhra, Zair, Konqo, Zambiya və Zimbabve.

Şimali Afrika üzrə - Əlcəzair, Mərakeş və Tunis.

Keçmiş SSRİ və Balkan ölkələri üzrə - Azərbaycan, Çeçenistan, Gürcüstan, Tacikistan, keçmiş Yuqoslaviya respublikaları.

Bu yerdə hadisələrin xronologiyasına daha geniş prizmadan yanaşsaq görərik ki, İkinci Dünya müharibəsindən sonra başlayan münaqişələr ardıcıl şəkildə hər il davam edib. Yəni, elə bir il olmayıb ki, sakit ötüşsün. Ona görə də 1955-2000-ci illər arasında qalan dövrü Üçüncü Dünya müharibəsi kimi xarakterizə etmək mümkündür. Bəlli olur ki, BMT qurulandan sonra bəşəriyyət bir il də olsun müharibəsiz keçinməyib və iyirminci əsrdə həlak olanların üçdə biri məhz bu təşkilatın fəaliyyət göstərdiyi dövrə düşür. Və daha bir acınacaqlı hal budur ki, BMT Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvləri olan ABŞ, Rusiya, Çin, Böyük Britaniya və Fransanın dəstəyi ilə insanların qətlində rolunu var. Çünki ya bu beş dövlətdən hansısa biri diktatoru dəstəkləyib və ya həmin ölkədə xalqla hökumət arasında vətəndaş müharibəsinin başlanmasına stimül verib, ya da belə hadisələr elə öz ərazilərində baş verib.

Bu dövrdə ən müsbət təsisat hər iki dünya müharibəsinin yaşandığı Avropada yaradılan Avropa Birliyi. Fransa və Almaniyanın liderliyi ilə yaradılan bu qurumun əsl məqsədi “qoca qitə” ərazisində müharibələrə son qoyaraq cəmiyyəti sabitləşdirməkdir. Amma müşahidəçilər bu qənaətdədirlər ki, əslində Avropa Birliyi liderlərinin də məqsədi avropalılar arasında dayandırılan müharibəni inkişaf etməkdə olan dövlətlərə yaymaq olub və acı nəticəsi də göz önündədir.

V. TAĞIBÖYLİ

BALIQÇILAR AKULA TUTUBLAR

Avstraliyalı balıqçılar akulaların qədim fırfırlı (başqa adı - qırışlı) növünə aid olan nadir balıq tutublar.

Akulanın uzunluğu iki metrə yaxındır. Onun ağızında 25 cərgədə yerləşmiş 300 diş sayılır.

Ölkənin Cənub-Şərq Balıqçıları Assosiasiyasının nümayəndəsi Saymon Boaqın sözlərinə görə, bu qədim akulaya Avstraliyanın sahil sularında rast gəlinməyi ilk hadisədir.

Fırfırlı akula ilk dəfə almaniyalı ixtioloq Lüdviq Doderlayn tərəfindən 1879-1881-ci illərdə Yaponiyada aşkar edilib. Balıq Atlantik və Sakit okeanlarının 600-1000 metr dərinliyində tropik və mülayim sularda yaşayır.

Əsas qidası kalmarlardır. “Canlı qalıq” insanlar üçün təhlükəli deyildir. Bu akulalar bütün ilboyu çoxalır, diri bala doğur. Onların hamiləlik dövrü üç il yarım davam edir.

Bu növ təqribən 95 milyon il əvvəl yaranıb. Balıq ilan, ilanbalığı və akulanın qarışığına bənzəyir (növün mövcud olduğu bütün dövr ərzində onun xarici görünüşü, demək olar ki, dəyişməyib).

Təyyarə dənizə düşməzdən əvvəl havada partlayıb

“Air Asiya” şirkətinə məxsus qəzaya uğramış təyyarənin parçalarının vəziyyəti deməyə əsas verir ki, layner dənizə düşməzdən əvvəl partlayıb. Bu barədə İndoneziya Axtarış və Xilasetmə Agentliyinin nümayəndəsi məlumat verir.

O bildirib ki, dənizə düşmə ərəfəsində salonda təzyiqin kəskin dəyişməsi təyyarənin partlamasına səbəb olub: “Təyyarənin əldə edilmiş parçaları və digər tapıntılar deməyə əsas verir ki, layner dənizə düşməzdən əvvəl onun göyərtəsində partlayış baş verib”.

Dalğıcılar təyyarənin bütün texniki parametrlərini qeydə alan “qara qutu”nu dənizdən çıxara bilməzlər. İndoneziya Axtarış və Xilasetmə Agentliyinin rəhbəri Bambaq Soelistinin sözlərinə görə, “qara qutu” yaxşı vəziyyətdədir və tədqiq olunmaq üçün Cakartaya göndərilib. “Qara qutu”nun açılmasında sinqapurlu mütəxəssislərlə yanaşı, “Airbus” şirkətinin nümayəndələri də iştirak edəcəklər.

İndoneziya silahlı qüvvələrinin baş komandanı general Muldoko bildirib ki, “qara qutu”da olan ilkin məlumatlar 2-3 gün ərzində əldə ediləcək. Qalan məlumatların götürülməsi isə 2-3 həftə çəkə bilər. Bununla bərabər, dalğıcılar təyyarənin kabinəsində, heyət üzvləri arasında olan danışıqları qeydə alan ikinci “qara qutu”nun axtarışlarını davam etdirirlər. Xatırladaq ki, dekabrın 28-də qəzaya uğramış təyyarə Yava dənizi üzərində olarkən radarların ekranından itib, sonradan onun parçaları dənizin dibində aşkar olunub. Hazırda xilasedicilər həmin parçaların çıxarılması ilə məşğuldurlar. Qəzanın başvermə səbəbləri hələ də aydın deyil.

Baykal fəlakət qarşısındadır

Suyun səviyyəsinin enməsi nəticəsində Baykal gölü ekoloji fəlakət həddindədir. Açıqlamanı Rusiya Elmlər Akademiyasının Baykal Təbiət İnstitutunun direktoru Endon Qarmayev verib. O bildirib ki, 2014-cü ildə göldə suyun səviyyəsi son 60 ildə ilk dəfə olaraq 40 santimetr enib.

Xəbəri TASS verir.

Dənizlərə gözəllik verən gəmilərimiz

İDMANÇILAR BİRİNCİ AVROPA OLİMPIYA OYUNLARINDA 253 DƏST MEDAL UĞRUNDA MÜBARİZƏ APARACAQLAR

İyunun 12-dən 28-dək Bakıda keçiriləcək I Avropa Oyunlarında 6000-dən çox idmançı 253 dəst medal uğrunda mübarizə aparacaq.

İdman növlərindən 16-sı olimpiya, 4-ü qeyri-olimpiya növü olacaq. 11 növ üzrə 2016-cı il Rio-de-Janeyro Yay Olimpiya Oyunlarına lisenziya paylanacaq. 2014-cü il Soçi Qış Olimpiya Oyunları ilə müqayisədə Avropa Oyunlarına gələnlərin sayı 2 dəfə çox olacaq.

İdmanın 20 növü üzrə atletlər seçim meyarı əsasında müəyyən ediləcək. Bunlar kaman oxatma, su idman növləri (üzgüçülük, su polosu, suyatullanma, atletika, badminton, basketbol, boks, kanoe, velosiped, çimərlik futbolu, gimnastika (bədi gimnastika, idman gimnastikası, tamblinq və

akrobatika), cüdo, karate, atıcılıq (stend və güllə), stolüstü tennis, taekvondo, sambo, triatlon, voleybol (zal və çimərlik), güləş və qılıncoyumatma növləridir.

Bütün növlər üzrə yarışlarda Azərbaycan idmançıları birbaşa təmsil oluna biləcəklər. İdman növlərindən yalnız kanoe Bakıdan kənarda - Mingəçevirdəki "Kür" Təlim-Tədris İdman Mərkəzində təşkil olunacaq.

Qəbul imtahanlarında yenilik olacaq

Tələbə Qəbulu üzrə Dövlət Komissiyası (TQDK) bu il keçiriləcək buraxılış və qəbul imtahanları ilə bağlı yenilikləri açıqlayıb.

TQDK-nın mətbuat xidmətindən verilən məlumata görə, ümumtəhsil müəssisələrinin XI sinfində təhsil alan şagirdlərin biliyinin yekun qiymətləndirilməsi (buraxılış) imtahanında müəyyən dəyişiklik edilib. Belə ki, 2015-ci ildən buraxılış imtahanında XI sinif şagirdlərinin biliyi 2 deyil, 3 fəndən yoxlanılacaq. Bütün şagirdlər ana dili, riyaziyyat və xarici dil fənlərindən imtahan verəcəklər. Xarici dilin tədris olunmadığı məktəblərin məzunları isə kimya fənnindən imtahan verəcəklər. Hər fənn üzrə şagirdlərə 30 test tapşırığı təqdim olunacaq.

Qəbul imtahanları üzrə tətbiq olunacaq yeniliklərə gəlincə, ali və tam orta təhsil bazasında (11 illik) orta ixtisas təhsili müəssisələrinə qəbul qaydalarında müəyyən dəyişikliklər edilib. Belə ki, 2015-ci ildən etibarən XI sinfi bitirən məzunların ali təhsil müəssisələrinin III və IV ixtisas qruplarının xüsusi qabiliyyət tələb edən ixtisaslarına və tam orta təhsil bazasında (11 illik) orta ixtisas təhsili müəssisələrinə (kolleclərə) qəbulu buraxılış imtahanlarının nəticələrinə əsasən aparılacaq. Bu haqda daha ətraflı məlumat "Abituri-

yent" jurnalının 2015-ci il birinci sayında veriləcək.

Qeyd edək ki, ali təhsil müəssisələrinə qəbul imtahanlarında 4 ildir ki, açıq tipli test tapşırıqları tətbiq edilir. Testologiyada belə tapşırıqlar qəbul proqramını daha dərindən mənimsəmiş, riyazi təfəkkürü və analitik təhlil qabiliyyəti güclü olan abituriyentlərin hazırlıq səviyyəsini bir-birindən fərqləndirmək üçün nəzərdə tutulub. Qəbul imtahanlarında 2010-2014-cü illərdə hər ixtisas qrupunda iki fəndən açıq tipli test tapşırıqlarından istifadə olunub. 2015-ci ilin qəbul imtahanlarında uyğunluğu müəyyən etmək tapşırıqlarının sayının 1 ədəd azaldılması və hər ixtisas qrupunda üçüncü bir fəndən açıq tipli test tapşırıqlarının istifadəsi planlaşdırılır.

Qəbul imtahanlarında 2015-ci ildə hər ixtisas qrupunda 3 fənn üzrə hər birində 4 ədəd açıq tipli test tapşırığının istifadəsi nəzərdə tutulur. Belə ki, I ixtisas qrupunda riyaziyyat, fizika və kimya; II ixtisas qrupunda riyaziyyat, coğrafiya və ana dili; III ixtisas qrupunda riyaziyyat, tarix və ana dili; IV ixtisas qrupunda isə riyaziyyat, kimya və biologiya fənlərindən açıq tipli test tapşırıqları təqdim olunacaq. Bununla yanaşı, qeyd etmək lazımdır ki, imtahanın məzmunu ilə bağlı tətbiq edilən bu yenilik test bloklarının mürəkkəblilik dərəcəsinə təsir etməyəcək.

Sual kitabçaları formalaşdırılarkən son illərdə olduğu kimi, test tapşırıqlarının mürəkkəblilik dərəcəsinə görə saylar dəyişməyəcək. Qeyd edək ki, bu yeniliklə bağlı "Abituriyent" jurnalının 1-ci sayında model testlər dərc olunacaq.

"Ginnesin rekordlar kitabı"nın tarixçəsi 1951-ci ildən başlayır.

Kübar bir ingilis gecəsində məzəli zarafatdan yaranan sual meydana çıxdı. Avropada hansı quş daha sürətlə uçur: qızılı cüllüt və ya şotland tetra quşu?

O zaman belə məlumatları özündə saxlayan kitablar yox idi. Buna görə, mübahisədə iştirak edən ser Hyu Biver qeyri-standart rekordlar və yarışmalar barədə məlumatlar əldə etməklə kitab tərtib etməyə qərar verir. İdeyanı həyata keçirmək məqsədi ilə o, 1954-cü ildə kitabın nəşri üçün "Guinness Üorld Records Limited" adlı xüsusi agentlik yaradır. Kitabçanın hazırlanmasını əkiz qardaşlar Norris və Rossa Makuirterlərə həvalə edir.

1954-cü ilin avqustunda soruq kitabının ilk variantı hazırlanır və 1000 nüsxə pulsuz paylanır. Bu kitab cənab Hyunun ailəsi, qədim nəslin şərəfinə "Ginnes" adlandırılır. Lakin nəşrlərin son-

"Ginnesin rekordlar kitabı"nın tarixçəsi

rakı buraxılışları "Ginnesin rekordlar kitabı" adlandırılmağa başlanır. O vaxtdan bu soruq kitabçasında il ərzində təbiətdə və cəmiyyətdə baş verən yüksək nailiyyətlər, unikal və gülünc hadisələr haqqında informasiyalar toplanır. 1955-ci il avqustun 27-də isə 197 səhifəlik kitab pulla satılmağa başlanır və Milad bayramı ərəfəsində İngiltərədə ən çox satılan kitablar siyahısında ön sırada yer tutur. 1956-cı ildə rekordlar kitabı ABŞ-da 70 min nüsxə ilə satışa çıxarılır. 1995-ci ildə kitabın konsepsiyası dəyişir. Yalnız mətn-dən ibarət olan kitab şəkilli alboma çevrilir. Albomun özü də rekorda imza atır. Hazırda "Ginnesin rekordlar kitabı" 100 milyon tirajla 40 dildə çap olunur.

42 il sonra tapılan məktub

Nicholas Sparksın romanı əsasında çəkilən "Message in a Bottle" filmindəki hadisənin bənzəri keçdiyimiz günlərdə yaşanıb.

Belə ki, içərisində məktub olan və 42 il əvvəl okeana atılan limonad şüşəsi Nyu-Yorkda dəniz sahilində tapılıb. SIA-nın məlumatına görə, şotlandiyalı balıqçı John Souter 42 il əvvəl atası ilə birgə balıq tutmaq üçün dənizə üz tutublar. Balıq ovu zamanı Souter kağız parçası üzərinə bəzi qeydlər etdikdən sonra onu şüşənin içərisinə qoyaraq dənizə atıb. İndi 66 yaşlı olan Souter həmin anları xatırlayaraq deyib ki, məktubun üzərinə adını, ünvanını və doğum tarixini yazıb: "Məktubu limonad şüşəsinin içinə qoydum və dənizə atdım. Qaynım Bill də belə etmişdi, ancaq onun məktubu 1 il sonra tapılmışdı. Mən yazdığım məktubun mətnini çoxdan unutmuşdum. Bu qədər zamandan sonra tapılmasına hələ də inana bilmirəm".

Şüşəni Nyu-Yorkda dəniz sahilində gəzinti zamanı Michael Scholz adlı bir turist tapıb. Almaniyaya gələn Scholz onu Soutera qaytarıb.

SU ALTINDA QALAN ŞƏHƏR ÜZƏ ÇIXIB

Argentinanın paytaxtı Buenos-Ayresin cənub-qərbində Vilya-Epekuyen adlı kurort şəhəri olub. Lakin əhalisi 5 mindən çox olan şəhər yaxınlıqda yerləşən gölün sularına qərq olmuşdu. Şəhər düz 25 il su altında qaldıqdan sonra nəhayət üzə çıxmağa başlayıb.

Şəhər 1920-ci ildə Epekuyen gölü ətrafında salınmışdı. Turizm bölgəsi kimi fəaliyyət göstərən Epekuyeni hər il 20 min insan ziyarət edib. Şəhərin gözəlliyi isə okean suyundan 10 qat duzlu suya malik göl olub. Əfsanəyə görə, göl, sevgilisi üçün ağlayan mifik başçının göz yaşlarından yaranıb. Buna görə, gölün suyu duzlidir. Bundan əlavə, duzlu gölün suyu revmatizm, depressiya, dəri xəstəlikləri, anemiya və şəkər xəstəliklərini müalicə edirmiş. Paytaxt Buenos-Ayresdən gələn minlərlə insan duzlu gölün sahilində dincəlib. İsrailin ölü dənizini xatırladığı üçün yəhudi icması da duzlu gölə gələrək, suyun üzərində uzanmaqdan həzz alırdı. Bədbəxt hadisə 1985-ci ildə baş verdi. Güclü yağışlar nəticəsində gölün suyu artdı. Tez bir zamanda daşaraq, insanların dincəldiyi və yaşadığı ərəziləri basdı. İnsanlar şəhərdən mümkün qədər uzaqlaşmağa çalışıb. Vilya-Epekuyen şəhəri isə 10 metr duzlu gölün dibində qalıb. Şəhər sakini Norma Berq həmin günü belə xatırlayır: "Mənim çoxlu it-pişiym vardı. Sel olmamışdan bir neçə gün əvvəl onların hamısı qaçdı və onları bir daha görmədim. Fikirləşirəm ki, heyvanlar yaxınlaşan seli öncədən hiss ediblər." İllər keçdikcə, suyun səviyyəsi aşağı enməyə başlayıb. Nəticədə sel suları altından 25 il əvvəl itkin düşmüş şəhər peyda olmağa başlayıb. Hazırda şəhər apokalipsisdən sonrakı dünyanı xatırladır. Müasir dövrün Atlantidası adlandırılan şəhər haqqında 2012-ci ildə film də çəkilib.

Dənizlərə gözəllik verən gəmilərimiz

Rusca-İngiliscə-Azərbaycanca dənizçilik terminlərinin izahlı lüğəti

(Əvvəli ötən nömrələrimizdə)

3

Zadatok

MONEY

Beh

Денежная сумма или иная имущественная ценность, выдаваемая одной стороной в договоре другой стороне в счет причитающихся по договору платежей с целью обеспечения исполнения вытекающих из него обязательств. Задаток служит также способом удостоверения договора: выдача задатка является беспорочным доказательством наличия договорных отношений между сторонами.

При невыполнении своих обязательств по договору сторона, выдавшая задаток, теряет право на его обратное получение, а сторона, получившая задаток, при невыполнении договорных обязательств обязана вернуть его. Возврат задатка не освобождает сторону, вернувшую его, от возмещения контрагенту той суммы его убытков, которая не покрыта задатком. В праве некоторых стран предусмотрено возвращение задатка в двойном размере, который в этом случае носит характер отступного.

Müqavilədən irəli gələn öhdəliklərin icrasını təmin etmək məqsədi ilə bir tərəfin müqavilə üzrə digər tərəfə çatması ödənişlərinin hesabına verdiyi məbləğ və ya digər əmlak dəyərli şey. Beh eyni zamanda müqavilənin təsdiq olunma üsulu hesab edilir: behin verilməsi tərəflər arasında müqavilə münasibətlərinin mövcudluğunun şəksiz sübutudur.

Beh verən tərəf müqavilə üzrə öz öhdəliklərini yerinə yetirmədikdə, onu geri almaq hüququnu itirir, beh alan tərəf isə müqavilə öhdəliklərini yerinə yetirmədikdə, onu geri qaytarmağa borcludur. Behin qaytarılması onu qaytaran tərəfi kontragentə dəymiş zərərin behlə örtülməyən məbləğ hissəsinin əvəzinin ödənilməsindən azad etmir. Bəzi ölkələrin hüququnda behin ikiqat miqdarda qaytarılması nəzərdə tutulmuşdur ki, bu da indiki halda dəbbə xarakteri daşıyır.

Задержание судна или груза

ESSEL OR CARGO

Способ обеспечения требований имущественного характера судовладельцу или грузовладельцу со стороны лиц, основывающих свои требования на обязательствах, вытекающих из общей аварии, спасания, столкновения судов или иного причиненного вреда, а также со стороны порта в случае возникновения претензий, связанных с повреждением портовых сооружений, иного находящегося в порту имущества и средств навигационной обстановки. Задержание судна или груза осуществляется портовыми властями. Его продолжительность зависит от быстроты предоставления судовладельцем или грузовладельцем достаточного обеспечения (банковской гарантии, гарантийного письма со стороны P&I клуба, внесения соответствующих денежных сумм и др.)

Задержка в доставке груза

DELAY IN DELIVERY OF CARGO

Ситуация, которая согласно Конвенции ООН о морской перевозке грузов имеет место, если груз не сдан в порту разгрузки в пределах срока, прямо определенного соглашением, или в отсутствии такого соглашения - в пределах срока, который был бы разумен для заботливого перевозчика с учетом конкретных обстоятельств. Перевозчик несет ответственность за ущерб, являющийся результатом задержки в доставке, на тех же основаниях, на которых наступает ответственность за утрату или повреждение груза. Обычно в чартерах указывается, что судно будет следовать «со всей возможной скоростью» или «с разумной скоростью». При этом понимается не максимальная, а обычная наиболее экономичная скорость. Вопрос о том, произведена ли перевозка груза в разумное время, должен решаться в зависимости от конкретных обстоятельств и условий перевозки.

Заем

LOAN

Договор, по которому одна сторона (заемщик) передает в собственность другой стороне (займодавец) деньги или определенные

Gəminin və ya yükün saxlanması

ESSEL OR CARGO

Tələblərini ümumi qəzadan, xilasetmədən, gəmilərin toqquşmasından və ya digər vurulmuş zərərdən irəli gələn öhdəliklərlə əsaslandırılan şəxslər tərəfindən, habelə liman qurğularının, limandakı digər əmlakın və naviqasiya şəraiti vasitələrinin zədələnməsi ilə bağlı iddiaların yarandığı halda liman tərəfindən gəmi sahibinə və ya yük sahibinə qarşı əmlak xarakterli tələblərin təmin edilməsi üsulu. Gəminin və ya yükün saxlanması liman hakimiyyət orqanları tərəfindən həyata keçirilir. Onun davam etmə müddəti gəmi və ya yük sahibinin kifayət qədər təminat (bank təminatı, P&I klubu tərəfindən zəmanət məktubu, müvafiq məbləğlərin verilməsi və s.) vermə tezliyindən asılıdır.

Yükün çatdırılmasında gecikmə

Dənizlə yüklərin daşınması haqqında BMT Konvensiyasına əsasən, yük bilavasitə müqavilə ilə müəyyənləşdirilən, yaxud belə müqavilə olmadıqda - konkret şərait nəzərə alınmaqla qayğıkeş daşıyıcı üçün ağılabatan ola bilən müddətdə boşaldılma limanında təhvil verilməzsə, onun çatdırılmasında gecikmə baş verir. Daşıyıcı yükün çatdırılmasında gecikməyə görə dəyən zərərin üçün, eyniliklə yükün itirilməsində və ya zədələnməsində məsuliyyətin başladığı əsaslar üzrə məsuliyyət daşıyır. Adətən çarterlərdə qeyd olunur ki, gəmi «bütün mümkün sürətlə» və ya «səmərəli sürətlə» hərəkət edəcəkdir. Bu halda maksimum deyil, adi, daha qənaətlili sürət başa düşülür. Yükün daşınmasının səmərəli vaxtda yerinə yetirilməsi məsələsinə gəldikdə isə, bu, konkret şəraitdən və daşınmanın şərtlərindən asılı olaraq həll edilməlidir.

Borc

Müqaviləyə əsasən, bir tərəf (borcverən) digər tərəfə (borcalana) pul və ya növ əlamətləri ilə müəyyənləşdirilən (ədədlə,

родовыми признаками вещи (которые можно измерить числом, мерой, массой), а заемщик обязуется возвратить полученную сумму денег или равное взятому займы количество вещей того же рода и качества. Договор займа должен быть оформлен в письменной форме, причем право на проценты по займу займодавец имеет лишь при условии, что это предусмотрено договором. Денежный заем обычно предоставляется в порядке банковского кредитования в виде ссуды. Банковские ссуды всегда возвратные и срочные.

Законный груз, товар

LAWFUL CARGO MERCHANDISE

Груз (товар), который согласно законодательству той или иной страны является законным, то есть не контрабандным или запрещенным.

Законы Висби, Морские законы острова Готланд

VISBY RULES, MARINE RULES OF HOTLAND ISLANDS

Сборник морских законов, состоящий из 3 частей, включающих редакцию Олеронских правил, выдержки из законов Амстердама и статуты Ганзейского города Любека. Законы Висби, выработанные в XV в. купцами Висби, действовали в торговых городах Ганзейского союза. Были опубликованы в Копенгагене в 1505 г.

Закрытое или полузакрытое море (замкнутое или полузамкнутое море)

INLAND OR HALF INLAND SEA (RESERVED OR HALF RESERVED SEA)

Под «закрытым морем» понимается море, которое омывает берега нескольких государств и по своему географическому положению не может быть использовано для транзитного прохода через него в другое море. Из открытого моря в закрытое море доступ осуществляется по узким морским путям, ведущим только к берегам государств, расположенных вокруг закрытого моря.

Конвенция ООН по морскому праву расширила понятие закрытых или полузакрытых морей, которые в русском тексте Конвенции именуется «замкнутыми или полузамкнутыми морями». Конвенция, не определяя содержания правового режима этих морей, устанавливает приоритетные права прибрежных государств на управление живыми ресурсами, защиту и сохранение морской среды и координацию научных исследований в закрытых и полузакрытых морях.

Залив морской

SEA GULF

Вдающаяся в сушу часть морского пространства, имеющая свободный водообмен с основным водоемом (океаном, морем) и образующая нечто большее, чем просто извилину берега. Естественными границами залива морского являются его берега и условная прямая линия, соединяющая входные мысы (пункты естественного входа в залив морской).

Qanuni yük, mal

Bu və ya digər ölkənin qanunvericiliyinə əsasən qanuni sayılan, yəni qaçaq malı olmayan və ya qadağan edilməyən yük (mal).

Visbi qanunları, Qotland adasının dəniz qanunları

Oleron qaydalarının redaksiyasını, Amsterdam qanunlarından çıxarışları və Hanzanın Lübek şəhərinin statutlarını (qanunvericilik aktlarını) əhatə edən, 3 hissədən ibarət dəniz qanunları toplusu. XV əsrdə Visbi tacirləri tərəfindən işlənib hazırlanmış Visbi Qanunları Hanza ittifaqının ticarət şəhərlərində qüvvədə olmuşdur. 1505-ci ildə Kopenhagendə dərc edilmişdir.

Bağlı və ya yarıbağlı dəniz (qapalı və ya yarıqapalı dəniz)

«Bağlı dəniz» dedikdə, bir neçə dövlət sahilini yuyan və coğrafi mövqeyinə görə başqa dənizə tranzit keçid üçün istifadə edilə bililməyən dəniz başa düşülür. Açıq dənizdən bağlı dənizə keçid bağlı dəniz ətrafında yerləşən dövlətlərin sahillərinə aparın dar dəniz yolları ilə həyata keçirilir.

Dəniz hüququ haqqında BMT Konvensiyası «bağlı və ya yarıbağlı dənizlər» anlayışını genişləndirmişdir. Konvensiyanın rus dilindəki mətnində həmin dənizlər qapalı və ya yarıqapalı dənizlər adlanır. Konvensiya bu dənizlərin hüquqi rejiminin məzmununu müəyyənləşdirmədən, bağlı və yarıbağlı dənizlərin canlı ehtiyatlarının idarə olunmasında, dəniz mühitinin mühafizəsi və qorunmasında və elmi tədqiqatların əlaqələndirilməsində sahilyanı dövlətlərin prioritet hüquqlarını təyin edir.

Dəniz körfəzi

Əsas su hövzəsi ilə (oceanla, dənizlə) sərbəst su mübadiləsinə malik olan və təkə sahilin əyriliyini deyil, ondan da nə isə artıq bir şey əmələ gətirən dəniz məkanının quruya girən hissəsi. Dəniz körfəzinin təbii sərhədləri onun sahilləri və giriş burunlarını (dəniz körfəzinə təbii giriş məntəqələri) şərti birləşdirən düz xəttidir.

(Davamı var)

QAN QRUPU GÜNAHKARDIR?

Ağıl zəifliyinin birbaşa qan qrupundan asılı olduğu müəyyənləşdirilib. Vermont Universiteti alimlərinin keçirdiyi eksperimentlərdə 30 min adam iştirak edib.

Təcrübə göstərib ki, kəmağıllılığın birbaşa səbəblərindən biri də qan qrupudur. Daha çox IV qan qrupuna malik insanlar yaşlı vaxtlarında yaddaş və düşünmə qabiliyyəti problemləri ilə üzləşirlər. 30 min nəfərdən 495-də yaddaş və düşünmə qabiliyyəti ilə bağlı çətinliklər aşkarlanıb. Onların əksəriyyəti IV qan qrupu olan insanlardır. Bu, ən nadir qan qrupudur və ona planetin əhalisinin cəmi 4 faizində rast gəlinir. IV qan qrupuna sahib insanlarda ağıl zəifliyi riski başqalarına nisbətən 82 faiz çoxdur.

Mütəxəssislərin fikrincə, bu xəstəliklərə meyillilik intellekt və təhsildən asılı deyil. Xəstəlik sosial status seçmir. Sinir sistemi yaşlı vaxtı həyatdakı dəyişikliklərə bu cür reaksiya verir. Belə reaksiyaların yaranmasına səbəb isə daha çox hipertoniya, ateroskleroz və zədələnmiş beyin damarlarının olmasıdır.

YARIZARAFAT, YARIGERÇƏK

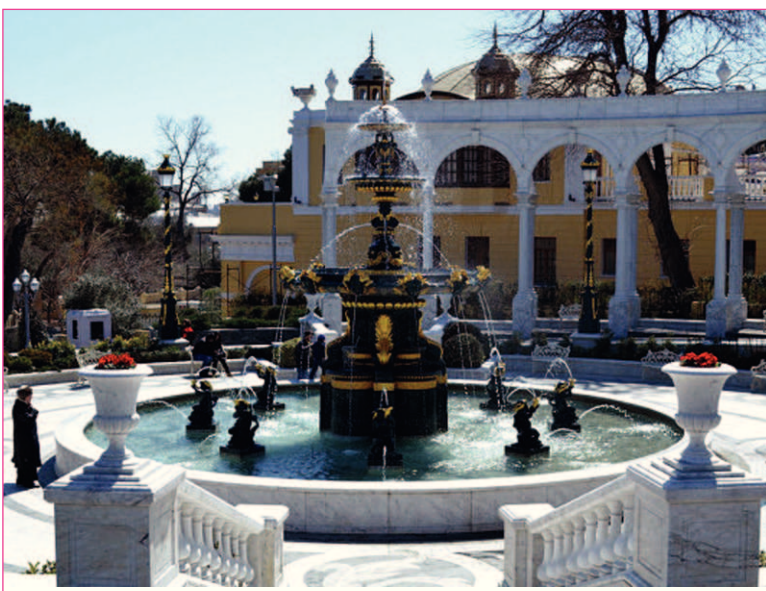
- Yalançıları danışdıqları hər yalana görə, çox yox, lap bir neçə qəpik cərimə etsələr, büdcəni qısa vaxtda doldurmaq olar.
- Dediklərimin kiminsə ağına batması üçün hökmən başı daşa dəyməlidir, sonra?
- Bir gün ən azı təəccübdən donub qalmaq istəmirsinizsə, heç kəsin ipinin üstünə odun yığmayın.
- Nə qədər korlanmışsınız, İlahi?! Heç kəs inanmır ki, təmənna-sız yaxşılıq etmək olar.
- Ölüm bütün əzabların sonudursa, ölümdən qorxmağa dəyməz.
- Səni Tanrı qorusun, Azərbaycan Qadını! Çox kişidən qeyrətli imişsən...
- Allahdan hər şey istəyən görmüşəm. Ağıl istəyən yoxdursa, o demək deyil ki, hamı ağıl deryasıdır.
- Həyatda ləzzət alması və nifrət ediləsi çox şey var. Seçim imkanı özümüzdədir.
- Bəzilərinin imkanı olsa, pişiklərini ağaca dırmaşdırmaq üçün bütün imkansızlara pişik saxlatdırarlar.
- SSRİ pəhriz saxlamaq, arıqlamaq istəyənlər üçün gözəl ölkə idi. Yeri gəlmişkən, dağılmasaydı, görəsən indi heç olmasa, talonla yağ ala bilirdik?
- Qorbaçov hələ də ermənilərin havasına oynayıyır, yoxsa təzə hava tapıb?
- İstəyirsən problemin olmasın? Onda yaxşı bax, yaxşı ayır və həyata yaxşı keçirt.
- Ağıllı məsləhət ağıllı adamlar üçündür. Səfehə nə məsləhət?
- Mən Nostradamus deyiləm. Özümü bəziləri kimi, çoxbilmiş də saymıram. Amma belə getmə, yalan və ikiüzlülük tezliklə dünyanı məhv edəcək.

- Mənim işim lap Molla Nəsrəddinin bir lətifəsinə oxşayıyır. Nə vaxtdır yaltaq, satqın və paxıl olmayan 3 adam axtarıram. Daha doğrusu, üçü bir yerdə olsun. Siz tərəfdə elələri var? Həm də 3-ü bir yerdə? Çağırın, mən də tanış olum.
- Nə qədər ki, "göylə" getmək istəyənlər kifayət qədərdir, təyyarəçilərin işi çox olacaq.
- Mənə elə gəlir ki, metropoliten ideyasını "Yerə girəsən!" qarğıışı ilə bizim bəzi nənələrimiz irəli sürüblər.
- Etiraf edirəm ki, isti xoşlayıram. Amma bu, o demək deyil ki, hərəkətlərilə tez-tez mənə od qoysunlar.
- Adamın boyu nə qədər olmalıdır ki, işi başından aşmasın?
- Oturaq işin də xeyri var. Oturaq vəziyyətdə adama bada-laq vura bilmirlər.
- Dost bildiklərim düşməyə çevrildəndən, düşmənlərimin də arasında öz adamlarım var.
- Rasif TAHİROV**

Dünya okeanının səviyyəsi sürətlə artır

Amerikalı alimlər müəyyən ediblər ki, Dünya okeanının səviyyəsi əvvəllərə nisbətən daha sürətli tempiylə artır. "Nature" jurnalında dərc edilmiş tədqiqata əsasən, 1990-cı ildən dəniz və okeanların səviyyəsi ötən əsrin ilk 90 ilinə nisbətən 2,5 dəfə qalxıb. Alimlər hesab edirlər ki, bu təzahürün səbəbləri antropogen amillərə görə Qrenlandiya və Qərbi Antraktida buzlaqlarının əriməsi ilə bağlıdır. Proqnozlara görə, gələcəkdə buzların əriməsi və Dünya okeanı səviyyəsinin yüksəlməsi daha fəal şəkildə baş verəcək.

"DƏNİZ"İN GÜLÜŞ PAYI

- Ev sahibi qulluqçudan soruşur:
- Arvadım bu axşam bir yerə gedəcək?
- Bəli, o kinoya getməyə hazırlaşır.
- Bilmirsən, mən də onunla gedəcəyəm? ***
- İki rəfiqə görüşür.
- Sən necə də arıqlamışın!
- Ərim mənə xəyanət edir. Bilsən necə əzab çəkirim.
- Birdəfəlik ayrılısana.
- Olmaz, mənə hələ üç kiloqram da arıqlamaq lazımdır. ***
- Qoca yəhudi ölür. Onun vəsiyyətnaməsini oxuyurlar: "Qızım Saraya 100 min və evi verirəm. Nəvəm Rivoçkaya 200 min və bağ evimi bağışlayıram. Vəsiyyətnamədə onu yaddan çıxarmamağı xahiş etmiş kürəkənim Şmulikə isə "Salam, Şmulik!" deyirəm. ***
- Dünən nişanlımı zooparka apamışdım.
- Hə, necə oldu? Götürmədilər? ***
- Salam, həkim. İcazə verin, müalicənizə görə sizə təşəkkürümü bildirim.
- Bağışlayın, siz yəqin yanırlarsınız. Mən sizi heç vaxt müalicə etməmişəm. Heç tanıyıram da...
- Doğrudur, siz məni yox, əmimi müalicə etmişiniz, mənə onun varisiyəm. ***
- Qızıl toyunu qeyd edən yaşlı xanımdan soruşurlar:
- Deyin görək, bu əlli ildə siz heç boşanmaq fikrinə düşmüşünüz mü?
- Xeyr, - deyər yaşlı ledi bildirir. - Həmişə öldürmək fikrində olmuşam. ***
- Rəis, bu oğlan metroda dilənirdi.
- 50 dollar cərimə!
- Onun cəmi 10 dolları var.
- Onda burax, qalanını da yığsın.

İZAHLI "KONSERT"

- Sosializm** - Bilsəydim ayrılıq var, Öpərdim gözlərindən. ***
- Bahalaşma** - Üç gündən bir, beş gündən bir. ***
- Kommersiya bankları** - Dedi vermərəm, vermərəm, vermərəm, Halım yamandır. ***
- Müxalifət** - Səni bir öyrədən var. ***
- Minimum əmək haqqı** - Gəlmişəm otağına, oya-dam səni... ***
- Mükafat** - Yar bizə qonaq gələcək, Bilmirəm nə vaxt gələcək. ***
- Partiyalar** - Ha yordu, yordu, yordu, Görək kim kimi yordu. ***
- Bazar iqtisadiyyatı** - Gəl mənə naz eyləmə, Ay dəli ceyran. ***
- Şikayətçi** - Həsri basma, dolan gəl. ***
- Sədaqət** - Bağa girmərəm sənsiz, Gülün dərmərəm sənsiz. ***
- Böhtan** - Gözün qara, qaşın qara, Sürməni neylərsən? ***
- Vədəbaz** - Almanı atdım sarala, Qaldı sarala-sarala. ***
- Təqaüddü** - Qaşqabağın yerlə gedir, De görüm, neyləmişəm? ***
- Borc** - Yandırıb yaxır məni. ***
- İnflyasiya** - Aman, ovçu, vurma məni. ***
- Giley** - İnsaf da yaxşı şeydir. ***
- Haray** - Apardı sellər Saranı. ***
- Pulahərlik** - Aləmə çəkib haray, Mən səni axtarıram. ***
- Qəbulda** - Qapıda duran oğlana, Bir rəhmin gəlsin, nənə. ***
- Yerlibazlıq** - Yeri, yeri, mən də gəlim dalınca, Dəsmal elə, apar məni yanınca.
- Rasif TAHİROV**

DƏQİQLİK ÖMRÜ UZADIR

Hansı vərdislər ömrü qısaldır və ya uzadır? Alimlər bu suala cavab tapmaq məqsədilə araşdırma aparıblar və maraqlı nəticəyə gəliblər.

Məlum olub ki, yaxın adamlarla, tanışlarla görüş yerinə, eləcə də işə və məktəbə gecikmələr, tıxaca düşmələr öz sağlamlıqlarına ağır zərbə vururlar.

Təsəvvür edin ki, siz uşağınızı məktəbə aparanda, yaxud işə yollananda gecikirsiniz. Özünüzü necə hiss edəcəksiniz? İstər-istəməz narahat olmağa başlayacaqsınız və əsəbləşəcəksiniz. Bütün bunlar isə stress deməkdir.

Britaniyalı alimlərin fikrincə, bir yerə daim gecikmələr ömürlərini minimum üç il azaldırlar. Nəticə budur ki, dəqiqlik ömrü uzatmaq üçün ən yaxşı vasitədir.

Alimlər hesab edirlər ki, faydalı vərdislərə başlamaq heç vaxt gec deyil. Gün ərzində 25 dəqiqə gəzinti, velosiped sürmək və ya üzgüçülük məşğul olmaq xəstələnmək ehtimalını 50 faiz azaldır.

Cənubi Kaliforniya Universitetinin tədqiqatçıları isə zehni əməklə məşğul olan 55 yaşdan yuxarı insanların iş qabiliyyətini və yaddaşını öyrəniblər. Aşkar ediblər ki, gündəlik təmiz havada gəzənlərin beyin funksionallığı gənclərdə olduğu kimidir.

BAŞ REDAKTOR
Rasif İman oğlu
TAHİROV

ÜNVANIMIZ:
AZ 1003, Bakı şəhəri,
Xanlar küçəsi, 22
TELEFONLARIMIZ
Baş redaktor
(050) 670-33-76,
redaktor müavini
(050) 341-26-40

Qəzetin təsisçisi
"Azərbaycan
Xəzər Dəniz
Gəmiçiliyi"
Qapalı Səhmdar
Cəmiyyətidir

Qəzet "Dəniz"
qəzetinin kompyuter
mərkəzində yığılmış,
səhifələnməmiş və
"OL" MMC-də
çap olunmuşdur

Şəhadətnamə 271
Sayı 2000
Sifariş 12